Resurssipoliittinen osasto
Kiinteistö- ja ympäristöyksikkö
Neuvotteleva virkamies Anu Sallinen ja erityisasiantuntija Jyrki Rihu

HE 140/2022 vp

# Puolustusministeriön täydennys puolustusvaliokunnan kysymyksiin

Eduskunnan puolustusvaliokunta on kuulemistilaisuudessa 11.10.2022 pyytänyt mahdollisia täydennyksiä esityksiin sekä täydentäviä vastauksia valiokunnan kysymyksiin.

Puolustusministeriö kiittää mahdollisuudesta ja täydentää esitystään seuraavasti.

**Keskeiset toimenpiteet**

Puolustusministeriö näkee tärkeimpinä toimenpiteinä ministeriön lausunnossa tarkemmin kuvatun kriittisen infrastruktuurin määrittelyn ja paikkatiedon kansallisen riskitarkastelun toteuttamisen. Mikäli puolustusministeriön esittämän aikalisän ottaminen ei ole mahdollista, vähimmäisvaatimuksena HE:een olisi tärkeää saada kirjaus, jolla sitoudutaan kriittisen infrastruktuurin tunnistamiseen ja paikkatiedon riskiarvion tuottamiseen ennen lain portaittaista voimaantuloa (vuosina 2024-2029). Kirjauksella tuettaisiin tietojärjestelmän rakentamistyön käyntiin saattamista, joka puolestaan edellyttää sitä koskevan lain säätämistä.

**Olemassa olevan tiedon poistaminen tietopalveluista**

Kuulemistilaisuudessa edustaja Mäenpää esitti huolensa pohjanmaalla sijaitsevaa vesilaitosta sekä Ähtärin asevarikkoa koskevasta vapaasti saatavilla olevasta kiinteistö- ja paikkatiedosta.

Puolustusvoimien tilojen osalta VnA 676/2017 määrittelee maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavat kohteet, joihin mainittu asevarikko asetuksen 2 § nojalla kuuluu. Maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavalla kohteella tarkoitetaan sellaista maanpuolustukselle keskeistä puolustushallinnon hallinnassa olevalla alueella sijaitsevaa kohdetta, jonka paljastuminen tai tuhoutuminen aiheuttaa merkittävää vahinkoa maanpuolustukselle tai puolustushallinnolle, ja joihin pääsyä tai joista muille viranomaisille annettavia tietoja on turvallisuussyistä rajoitettava.

Maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavaa kohdetta koskevan tiedon salassapidosta, ilmaisemiskiellosta ja ilmaisemiskiellon rikkomisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999).

On kuitenkin hyvä tunnistaa, että julkisiin kaavoihin ja karttoihinkin merkitään myös Puolustusvoimien käytössä olevia kohteita ja alueita ilmaisematta kuitenkaan näiden tarkkaa käyttötarkoitusta. Silmämääräisesti tai ilmakuvista havaittavan ja yleisesti tiedossa olevan kohteen suojaaminen kartoissa on haasteellista. Täysin tyhjä kohta kartalla herättäisi myös erityistä kiinnostusta ja voisi lisätä esimerkiksi tarkkaa, paikalla tapahtuvaa tiedustelua.

Vesilaitoksen osalta valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista 2018/1048 määrittelee vesihuollon osaksi kriittistä infrastruktuuria, joka tulee kyetä turvaamaan vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Päätös ei kuitenkaan ota tarkemmin kantaa laitoksia koskevan tiedon salassapitoon.

Ratkaisuna puolustusministeriö ehdottaa tiivistä yhteistyötä Kuntaliiton kanssa edellä mainittujen sekä muiden julkaistujen tietojen poistamiseksi eri palveluista ko. säädösten ja kansallisen turvallisuuden nojalla. Lainsäädäntö ei puolustusministeriön näkökulmasta myöskään edellytä kaikkien tämän kaltaisten tietojen julkaisemista. Edustaja Mäenpään kysymys myös konkretisoi erittäin hyvin voimassa olevaa säädöstilannetta ja nykyistä niiden tulkintaa sekä kriittistä infrastruktuuria ja kansallista turvallisuutta koskevaan kokoavan selkeän lainsäädännön tarvetta.

Resurssipoliittinen osasto
Kiinteistö- ja ympäristöyksikkö
Neuvotteleva virkamies Anu Sallinen ja erityisasiantuntija Jyrki Rihu

**Järjestelmän ylläpitovastuu**

RYTJ-lain eräänä keskeisenä ja lähtökohtaisesti kannatettavana tavoitteena on hajanaisen kiinteistötiedon yhdenmukaistaminen siirtämällä ohjausvastuuta kuntasektorilta valtiolle ja jatkokehittämistä valtionhallinnon toimenpitein. YM vastaa rakentamisen ja maankäytön säädöksistä ja näiden rekisteröintivaatimuksista ja esittää ymmärrettävistä syistä RYTJ:n ylläpidosta vastaavaksi hallinnonalansa virastoa, eli Suomen ympäristökeskusta (SYKE). RYTJ:n ylläpitotehtävän lisäksi SYKE:lle säädettäisiin RYTJ-lailla oikeus käsitellä salassapitosäännösten estämättä järjestelmässä olevia salassa pidettäviä tietoja. PLM huomauttaa, että rekisterinpitäjän oikeuksien lisäksi salassa pidettävän tiedon hallinnointi laissa tarkoitetussa laajuudessa asettaa myös viraston turvallisuustoimintaan ja -kulttuuriin liittyviä olennaisia vaatimuksia, joista tulisi säätää RYTJ-laissa sekä SYKE-laissa (1069/2009).

PLM kiinnittää huomiota siihen, että SYKE ei ole lähtökohdiltaan, toimintaperiaatteeltaan ja ydinosaamiseltaan kiinteistöalan tai turvallisuusvirasto, vaan ilmasto- ja ympäristöalan tietoa ja palveluita tarjoava tutkimuslaitos. RYTJ:n ylläpitämisestä muodostuisi SYKE:lle sellaisia uusia tehtäviä ja vastuita, jotka edellyttävät niistä säätämistä lailla sekä tarvittavan osaamisen rakentamista hallinnonalalle tai hankkimista ostopalveluina.

Koska rakentamisen ja kaavoituksen kiinteistötiedon käsittely tapahtuu tällä hetkellä pääosin kuntatasolla, YM:n hallinnonalalla ei ole entuudestaan laajaan kiinteistöalan rekisterinpitoon liittyviä tehtäviä. Kiinteistötietoa kuitenkin käsitellään muualla valtionhallinnossa tälläkin hetkellä usealla eri taholla. Esimerkiksi MML ylläpitää jo valtakunnallista digitaalista kiinteistötietojärjestelmää sekä kiinteistö- ja kauppahintarekistereitä ja vastaa näiden tietopalveluista mm. maakaaren ja kiinteistörekisterilain nojalla. Myös Digi- ja väestövirastolla (DDV) sekä Ahvenanmaan valtionvirastolla on erilliset väestötietojärjestelmälaissa säädetyt roolit rakennustietokantojen ylläpidossa. Valtiollisia kiinteistötietojen ylläpitäjiä ovat myös mm. Senaatti- ja yliopistokiinteistöt, opetushallitus, yliopistot, tilastokeskus sekä VnA 144/2019:n tarkoittamat ns. haltijavirastot (mm. MV, SLHK, TPK ja Väylävirasto). Useiden em. organisaatioiden lakisääteiset tehtävät edellyttävät myös turvaluokitellun tiedon käsittelyä ja organisaatioiden kypsyystaso, kyvyt ja käsittely-ympäristö (tilaratkaisut) mahdollistavat tiedon turvallisen käsittelyn.

Vaikka rakenteiden hajauttaminen voi turvallisuuden kannalta olla perusteltuakin, vaihtelevilla resursseilla, mandaateilla ja ohjauksella toimivia kiinteistörekisterinpitäjiä ei tulisi olla liian useita. PLM näkemyksen mukaan lakiehdotusta olisi tarpeen edelleen kehittää ja RYTJ:n ylläpidosta vastaavaa organisaatiota edelleen arvioida siten, että tarvittavat juridiset ja käytännön valmiudet sekä HE:ssä tarkoitetun julkisen hallintotehtävän hoitamiseen liittyvät vaatimukset täyttyvät, päällekkäisyyksistä luovutaan ja tietokokonaisuuden hallinta on asiantuntevaa, tarkoituksenmukaista ja tehokasta.

**Järjestelmän turvallisuusauditointi**

Mikäli RYTJ-laki koskisi Puolustusvoimia koskevaa salassa pidettävää taikka kasautumisvaikutuksen vuoksi salassa pidettäväksi muodostuvaa julkista tietoaineistoa, sitä ei voida tallentaa RYTJ:ään ennen kuin Pääesikunta määrättynä turvallisuusviranomaisina (DSA) ja Liikenne- ja viestintävirasto Traficom määrättynä tietoliikenneturvallisuusviranomaisena (NCSA) ovat auditoineet ja hyväksyneet käyttäväksi aiotun tietojärjestelmän. Vastaava vaatimus tulisi ulottaa muidenkin turvallisuusviranomaisten ja yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin paikkatietoon.

Lakiehdotuksen mukaan järjestelmä sisältäisi enintään TL IV-tason tietoa ja lainvalmistelussa on esitetty tietojärjestelmän TL IV-auditointia (itse HE:een auditointivaatimusta ei kuitenkaan ole kirjattu). PLM katsoo, että auditointiprosessi on lainvalmistelussa nähty eräänlaisena patenttiratkaisuna useisiin edellä kuvattuihin turvallisuushuoliin. PLM:n näkemyksen mukaan auditointi tulisi ulottaa tietojärjestelmän lisäksi myös siihen liittyviin tieto-, henkilöstö- ja sidosryhmäturvallisuuden ratkaisuihin sekä mm. sitä ylläpitävien yritysten turvallisuussopimuksiin. Lisäksi tulisi tarkastaa ja hyväksyä järjestelmän käsittely-ympäristöt (yritysten sekä valtion ja kuntien virastojen tilat, jossa järjestelmää käytettäisiin) ja kaikki TL IV-tietoon pääsevät henkilöt tulisi turvaselvittää. RYTJ-lailla käynnistettäisiin siis varsin mittava valtakunnallinen turvallisuuden rakentamisprosessi, joka edellyttäisi merkittävän määrän resursseja. Lähtökohtaisesti tällä parannettaisiin turvallisuuden tasoa, mutta vaihtoehtoisista ratkaisumalleista tulisi laatia vaikutusarvio.

**Postiosoite**
**Postadress**
**Postal Address**
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

**Käyntiosoite**
**Besöksadress**
**Office**
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

**Puhelin**
**Telefon**
**Telephone**
0295 16001
Internat. +358 295 16001

**Faksi**
**Fax**
**Fax**
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

**s-posti, internet**
**e-post, internet**
**e-mail, internet**
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

11.10.2022

Resurssipoliittinen osasto
Kiinteistö- ja ympäristöyksikkö
Neuvotteleva virkamies Anu Sallinen ja erityisasiantuntija Jyrki Rihu

Liitteet -

Jakelu Valiokuntaveuvos Heikki Savola, PuV

Tiedoksi -

**Postiosoite**
**Postadress**
**Postal Address**
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

**Käyntiosoite**
**Besöksadress**
**Office**
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

**Puhelin**
**Telefon**
**Telephone**
0295 16001
Internat. +358 295 16001

**Faksi**
**Fax**
**Fax**
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

**s-posti, internet**
**e-post, internet**
**e-mail, internet**
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi